

Servet Birgin İRİTAŐ

Adli Tıp Kurumu Ankara Grup Başkanlığı, Ankara, Türkiye

GİRİŐ

Madde bağımlılığı, insan metabolizmasında birden çok işlevi olumsuz yönde etkileyen, kişinin karşı konulması zor bir istekle, sağlığını ve sevdiklerini kaybetme riskini dahi bilerek madde kullanması ve bu durumdan zarar gördüğü hâlde bu maddelerin kullanımını bırakmaması olarak tanımlanabilir. Bir maddeye bağımlılığı bulunan kişi, süreçte maddenin olumsuz sağlık etkilerinden ziyade, yoksunluk hissini yaşamaktan korkmaya başlar ve gündelik yaşantısında vaktinin büyük çoğunluğunu, madde temini için, tercihinine göre yapması gerekenlerle geçirir. Bu sonuç kişinin bireysel, mesleki ve toplumsal ilişkilerinin kötüleşmesine dolayısıyla tüm toplumun bu durumdan olumsuz etkilenmesine neden olur.

Uyuşturucu madde bağımlılığının tespiti ve takibi yapılacak düzenli laboratuvar analizleri ile mümkündür. Analiz sonuçlarının güvenilirliği için doğru numunenin yeterli miktarda ve uygun şartlarda alınarak laboratuvara nakledilmesi son derece önemlidir.

Bu bölümde; madde kullanım şüphesi veya bağımlısı olduğu değerlendirilen şüpheli veya hastalardan, suçun ispatına veya tespite yönelik yapılacak laboratuvar analizlerinde kullanılan biyolojik örnekler ele alınacaktır.

UYUŞTURUCU KAVRAMI

Ülkemizde bağımlılık yapıcı maddeler için genellikle “uyuşturucu” ifadesi kullanılmaktadır. Oysaki bağımlılığa neden olan maddeler arasında uyutucu ve uyarıcı maddelerde bulunmakta ve oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır.

doğru belirlenerek alınması, saklanması ve doğru ön analiz işlemlerinden geçirilmesi süreç ve sonuçların güvenilirliğinde göz önünde bulundurulması gereken en önemli konulardır. Klinik ve adli süreçlerde uyuşturucu maddenin organizmadaki dağılımının tespiti ile bu sonuçların güvenilirliği ve tekrarlanabilirliği alınacak doğru numuneler ile mümkündür. Ayrıca bir diğer önemli husus analiz aşamasında hassas, seçici, hızlı sonuç verecek olan en ekonomik yöntem tercih edilmeli ve itiraz durumunda kullanılmak üzere şahit numune saklanmalıdır.

Kaynakça

1. World Health Organization (WHO). World Drug Report Vienna, 16 June 2017
2. Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM). T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. Türkiye Uyuşturucu Raporu 2017.
3. Resmi Gazete (12496) 05.01.1967. (<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12496.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12496.pdf>)
4. Resmi Gazete (17272) 07.3.1981. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17272.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17272.pdf>
5. Resmi Gazete (22551) 11.02.1996 <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22551.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22551.pdf>
6. Hammett-Stabler CA, Pesce AJ, Cannon DJ. Urine drug screening in the medical setting. Clin Chim Acta 2002;315:125-35
7. Moore C.M. Drugs-of-Abuse in Meconium Specimens. Drug Testing in Alternate Biological Specimens. Forensic Science and Medicine. Humana Press 2008;pp:19-41
8. Adli Tıp Kurumu delil teslim prosedürleri <http://www.atk.gov.tr/kimya-ih-tis-as-da-ires-i.html>)
9. The International Association of Forensic Toxicologists (TIAFT) Committee of Systematic Toxicological Analysis. Recommendations on Sample Collection <http://www.tiaft.org/tiaft-guidelines.html> (erişim: 06.11.2018)
10. Kadehjian L.J. Specimens for Drugs-of-Abuse Testing. Drugs of Abuse. Forensic Science and Medicine. Humana Press 2005;pp11-28
11. Wolff K, Farrell M, Marsden J, Monteiro MG, Ali R, Welch S, Strang J. A review of biological indicators of illicit drug use, practical considerations and clinical usefulness. Addiction 1999; 94:1279-98.
12. Han E, YangW, Lee J, et al. The prevalence of MDMA/MDA in both hair and urine in drug users. Forensic Sci Int 2005; 152:73-7.
13. R. Kikura, Y. Nakahara, T. Mieczkowski, F. Tagliaro, Hair analysis for drug abuse XV. Disposition of 3,4-methylenedioxymethamphetamine (MDMA) and its related compo-

- unds into rat hair and application to hair analysis for MDMA abuse, *Forensic Sci. Int* 1997;84:165-177.
14. Pragst F, Balikova MA. State of the art in hair analysis for detection of drug and alcohol abuse. *Clinica Chimica Acta* 2006;370(1-2):17-49
  15. Testorf MF, Kronstrand R, Svensson SPS, Lundström I, Ahlner J. Characterization of [3-H] flunitrazepam binding to melanin. *Anal Biochem* 2001;298:259-264
  16. Cappelle D, Yegles M, Neels H, L. N. van Nuijs A, De Doncker M, Maudens K, Covaci A, Crunelle CL. Nail analysis for the detection of drugs of abuse and pharmaceuticals: a review. *Forensic Toxicol* 2015; 33: 12-36
  17. Huestis, M. A. and Cone, E. J. Relationship of delta 9-tetrahydrocannabinol concentrations in oral fluid and plasma after controlled administration of smoked cannabis. *J.Anal.Toxicol* 2004;28:394-399
  18. Anizan S, Milman G, Desrosiers N, Barnes AJ, Gorelick DA, Huestis MA. Oral fluid cannabinoid concentrations following controlled smoked cannabis in chronic frequent and occasional smokers. *Anal Bioanal Chem* 2013;405:8451-8461
  19. Çoban A. Yenidoğan ve Hastalıkları: Perinatoloji. *Pediatric Bölüm 6. Nobel Tıp Kitapevleri 2. Baskı* 1993
  20. Porath AJ, Fried PA. Effects of prenatal cigarette and marijuana exposure on drug use among offspring. *Neurotoxicol Teratol* 2005;27(2):267-277
  21. Beeghly M, Martin B, Rose-Jacobs R, Cabral H, Heeren T, Augustyn M, Bellinger D, Frank DA. Prenatal cocaine exposure and children's language functioning at 6 and 9.5 years: moderating effects of child age, birth weight, and gender. *J Pediatr Psychol* 2006;31(1):98-115
  22. Franck LS, Vilardi J. Assessment and management of opioid withdrawal in ill neonates. *Neonatal Network* 1995;14(2):39-48
  23. Klaassen CD. Casarett & Doull's toxicology: the basic science of poisons. New York: McGraw-Hill 2013 Chapter 5. Lois D. Lehman-McKeeman. Absorption, Distribution and Excretion of Toxicants.